

פרשת וישב – שני

(יב) וַיֵּלְכוּ אֶחָיו לְרַעוֹת אֶת־צֹאן אֲבִיהֶם בְּשָׂכָם:

יב וַאֲזָלוּ, אַחוּהִי, לְמַרְעִי יֵת עֲנָא דְאַבוּהוֹן, בְּשָׂכָם.

רש"י א לרעות את צאן. נקוד על את שלא הלכו אלא לרעות את עצמן:

(יג) וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הֲלוֹא אֲחִיךָ רַעִים בְּשָׂכָם לָכֵה וְאַשְׁלַחְךָ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ הֲנִנִּי:

יג וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף, הֲלֹא אַחֶךָ רָעַן בְּשָׂכָם אִיתָא, וְאַשְׁלַחְךָ לְוִתְהוֹן; וַאֲמַר לִיה, הֲאֵנָּא.

רש"י א הנני. לשון ענוה וזריזות נזדרז למצות אביו ואף על פי שהיה יודע באחיו ששונאין אותו:

(יד) וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ־נָא רֹאֵה אֶת־שְׁלוֹם אֲחִיךָ וְאֶת־שְׁלוֹם הַצֹּאן וְהַשֹּׁבֵנִי דָּבָר וַיִּשְׁלַחְהוּ מֵעֵמֶק חֲבֵרוֹן וַיָּבֹא שָׂכָמָה:

יד וַאֲמַר לוֹ, לְךָ־נָא רֹאֵה חֲזִי יֵת שְׁלָם אַחֶךָ וְיֵת שְׁלָם עֲנָא, וְאַתִּיבְנִי, פִּתְגָמָא; וְשִׁלְחִיה מִמִּישַׁר חֲבֵרוֹן, וְאַתָּא לְשָׂכָם.

רש"י א מעמק חברון. והלא חברון בָּהָר שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעֲלוּ בְּנֵי־בְנֵי־יִשְׂרָאֵל עַד חֲבֵרוֹן אֶל־מַעְצֵה עֲמוּקָה שֶׁל אוֹתוֹ צָדִיק הַקְּבוּר בְּחֲבֵרוֹן לְקִיָּם מֵהַ שֶׁנֶּאֱמַר לֹא־בָרָהֶם בֵּין הַבְּתָרִים כִּי גֵר יְהִיָּה זֶרַעְךָ: וַיָּבֹא שָׂכָמָה. מָקוֹם מוֹכֵן לְפִוְרַעְנוֹת שֶׁם קִלְקְלוּ הַשִּׁבְטִים שֶׁם עָנּוּ אֶת דִּינָה שֶׁם נִחְלָקָה מַלְכוּת בֵּית דָּוִד שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּלֶךְ רַחֲבֵעַם שָׂכָמָה:

(טו) וַיִּמְצְאוּהוּ אִישׁ וְהִנֵּה תַעֲהָ בִשְׂדֶּה וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה־תִּבְקֹשׁ:

טו וַאֲשַׁכְחִיה גְּבָרָא, וְהָא טָעִי בְּחֻקְלָא; וְשִׁאֲלִיה גְּבָרָא לְמִימַר, מָא אַתָּ בָּעִי.

רש"י א וימצאוהו איש. זה גבריאל שֶׁנֶּאֱמַר וְהָאִישׁ גְּבָרִיאֵל:

(טז) וַיֹּאמֶר אֶת־אָחִי אָנֹכִי מִבְּקֹשׁ הַגִּידֶה־נָּא לִי אִיפֹה הֵם רַעִים:

טז וַאֲמַר, יֵת אָחִי אָנָּא בָּעִי; חוּ כָּעֵן לִי, אִיכָּא אַנּוּן רָעַן.

(יז) וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נָסְעוּ מִזֶּה כִּי שָׁמַעְתִּי אִמְרִים גְּלֻכָּה דְתִינָה וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף אַחֵר אֶחָיו וַיִּמְצְאוּם בְּדֹתָן:

יז וַאֲמַר גְּבָרָא, נָטְלוּ מִכָּא אָרִי שְׁמַעִית דְּאִמְרִין, נִיזִיל לְדוֹתָן; וַאֲזַל יוֹסֵף בְּתַר אַחוּהִי, וְאַשְׁכַּחנּוּן בְּדוֹתָן.

רש"י א נסעו מזה. הסיעו עצמן מן האחוה: גלכה דתינה. לבקש לך נכלי דתות שימיתוך בהם ולפי פשוטו שם מקום הוא ואין מקרא יוצא מידי פשוטו:

(יח) וַיֵּרְאוּ אוֹתוֹ מֵרָחֶק וּבִטְרָם יִקְרַב אֲלֵיהֶם וַיִּתְנַבְּלוּ אוֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ:

יח וַחֲזּוּ יִתִּיה, מֵרַחִיק; וְעַד לֹא קָרִיב לְוִתְהוֹן, וַחֲשִׁיבוּ לְמַקְטִּילָהּ.

רש"י א ויתנבלו. נתמלאו נכלים וערמומיות: אתו. כמו אתו עמו כלומר אליו:

(יט) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו הִנֵּה בָּעַל הַחֲלָמוֹת הִלְזָה בָּא:

יט וַאֲמָרוּ, גְּבָר לְאַחוּהִי: הָא, מָרִי חֲלָמְיָא דִּיכִי אֶתִּי.

(כ) וַעֲתָה | לָבוּ וְנַהֲרִגְהוּ וְנִשְׁלַכְהוּ בְּאַחֵר הַבְּרוֹת וְאִמְרָנוּ חַיָּה רָעָה אֲכַלְתָּהוּ וְנִרְאָה מַה־יְהִיו חֲלָמֹתָיו:

כ כּוֹכְעַן אִיתּוֹ וְנִקְטְלָנִיה, וְנִרְמִינִיה בְּחַד מִן גְּבִיָּא, וְנִימַר, חִיתָא בְּשִׁתָּא אֲכַלְתִּיה; וְנַחֲזִי, מָא יְהִי בְּסוּף חֲלָמוּהִי.

רש"י א ונראה מה יהיו חלמתיו. אמר רבי יצחק מקרא זה אומר דרשני רוח הקדש אומרת כן הם אומרים נהרגהו והכתוב מסים ונראה מה יהיו חלומותיו נראה דבר מי יקום אי שילכם או שלי ואי אפשר שיאמרו הם ונראה מה יהיו חלומותיו שמכיון שיהרגוהו בטלו חלומותיו:

(כא) וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיִּצְלָהוּ מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נִכְנּוּ נַפְשׁ:

כא וּשְׁמַע רְאוּבֵן, וְשִׁיזְבִּיה מִיַּדְהוֹן; וַאֲמַר, לֹא נִקְטְלָנִיה נַפְשׁ.

רש"י א לא נכנו נפש. מכת נפש זו היא מיתה:

(כב) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם | רְאוּבֵן אֶל־תִּשְׁפְּכוּ־דָם הַשְּׁלִיכוּ אוֹתוֹ אֶל־הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בְּמִדְבָּר וַיֵּד אֶל־תִּשְׁלַחוּ בּוֹ לְמַעַן הַצִּיל אוֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבּוֹ אֶל־אָבִיו:

כב וַאֲמַר לְהוֹן רְאוּבֵן, לֹא תִישְׁדּוּן דָּם רְמוּ יִתִּיה לְגָבָא הַדִּין דְּבַמְדַּבְּרָא, וַיֵּד לֹא תִישְׁטוֹן בִּיה: בְּדִיל, לְשִׁיזְבָּא יִתִּיה מִיַּדְהוֹן, לְאַתְבוּתִיה, לְוֹת אָבוּהִי.

רש"י א למען הציל אתו. רוח הקדש העידה על ראובן שלא אמר זאת אלא להציל אותו שיבא הוא ויעלנו משם אמר אני בכור וגדול שבכלן לא יתלה הסרחון אלא בי: